

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Илиана Павлова, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика)

с дисертационен труд на тема: „Регионалните телевизии в България – специфики на медийната трансформация“,

представен от Благовест Ганчев Илиев, докторант във Факултета по журналистика и масова комуникация

с научен ръководител: проф. д-р Теодора Петрова, доц. д-р Поля Иванова

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Благовест Илиев е възпитаник на Факултета по журналистика и масова комуникация, завършил е бакалавърска програма „Журналистика“ и магистърска програма „Продуцентство и креативна индустрия“, докторант е в докторска програма „Медии и комуникации“ на ФЖМК, профил „Телевизионна журналистика“. Притежава практически опит в областта на журналистиката, репортерството, новинарството, продуцентската дейност, връзките с обществеността. Професионалният му път се свързва с телевизия „Стара Загора“, телевизия Bulgaria ON AIR, др. Асистент към катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“ на ФЖМК.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

Актуалността на темата за регионалните медии е безспорна. В условията на динамично променяща се медийна и комуникационна среда, на трансформации и иновации в комуникационната сфера, на глобалната свързаност, но и на регионална обвързаност на новините и интересите на аудиториите, разглеждането на проблема за трансформациите на регионалните телевизии в България и изследването му в научен контекст е начинание, чиято стойност би могла в перспектива да разгърне възможности за осмисляне на важни процеси и явления в България. Открояването на значими тенденции и специфики при трансформациите на регионалните телевизии обогатява цялостното разбиране на медийната среда в страната.

Дисертационният труд на Благовест Илиев навлиза смело в тази сложна и изключително важна проблематика. Неговата стойност следва да се разглежда в аспекта на неговия интерес към темата през последните години и сравнително малкото изследвания на регионалните медии в България, както и на фона на изключително динамичните промени и трансформации в медийната среда, които обуславят и самата необходимост от това изследователско усилие.

Трудът на Благовест Илиев е с общ обем от 249 страници, от които основният текст е 154 страници. В структурно отношение е съобразен с композиционните изисквания към дисертационния текст. Състои се от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения.

Библиографската и теоретичната осведоменост на автора по темата и разработвания проблем покрива основен корпус от източници. В библиографията са включени общо 105 библиографски единици, от които 18 на английски език и 87 на български език.

В уводната част на дисертационния труд са посочени целите и задачите на изследването, конкретизирана е методологическата рамка, като ясно е открит предметът на проучване: „протичащите процеси на медийна трансформация в резултат на дигитализацията на средата, тенденциите в развитието на регионалните телевизии в страната и конкретно на тези в област Стара Загора“ (с. 10).

Методите на изследване са добре подбрани и са съобразени с оперативните възможности по отношение на конкретните цели, заложи в отделните части на дисертационния труд. Методи като исторически преглед, наблюдение, описание, сравнение, анализ приоритетно се използват в първите глави при проучването и при представянето на особеностите и тенденциите на развитие на регионалните телевизии и, в частност, тези от регион Стара Загора. В емпиричната част на дисертацията са включени анкетно проучване, дълбочинни интервюта и контент анализ на медийно съдържание.

Основната хипотеза на изследването не е ясно изведена в началото на дисертационния труд. Споменава се мимоходом на стр. 11. във връзка с представяне на дисертационния труд в структурно отношение, след което се повтаря в четвърта глава при представянето на данните от анкетното проучване, направено през май 2024 г. с цел изследване на нагласите на аудиториите: „Хипотезата е, че хората все по-малко следят регионалните медии и се интересуват от това, което те правят“ (с. 11). Така формулирана обаче, тази научна хипотеза, открояваща най-вече характеристики на телевизионната аудитория в региона на Стара Загора, не е ясно по какъв начин отговаря на цялостните изследователски усилия в дисертационния труд, които са насочени към трансформациите в регионалните телевизии. Драматичното намаление на телевизионните аудитории е една от промените, които търпят регионалните медии, но със сигурност не е единствената. В този смисъл би било добре в дисертационния текст да се изведат ясно и точно трансформативните механизми, които подлежат на изследване, както и промените в регионалните медии, до които довеждат.

В първа глава „Глобализация и регионализация на телевизионните програми“ (с. 15–49) е представено напрежението между двете противоположни тенденции, които оформят съвременното ни – глобализъм и регионализация. Изясняват се основните понятия. В тази първа глава бих открила втора част, в която основният акцент е поставен върху особеностите на регионалните телевизии в 3 европейски държави: Германия, Италия и Франция. Така избрана в първа глава, изследователската посока е продължена в първата част на втора глава „Регионалните телевизии“, в която се прави логичен преход към регионалните медии в България, като се представят първите стъпки в регионалната програма и развитието на регионалните телевизионни центрове, телевизионните програми с регионален и местен обхват, представят се жанровите особености на новинарските емисии в регионалните

телевизии. Тази част от втора глава (с. 51 – 69), с общ обем от 18 страници, заедно с трета глава, която е посветена на телевизиите в Стара Загора – с общ обем от 17 страници (с. 81 – 98), и четвърта глава, в която се представят резултатите от проведените емпирични изследвания, оформят основния корпус от дисертационния текст, който пряко се отнася към темата на дисертацията и е с ясна връзка към обекта на изследване (регионалните телевизии в България и спецификите на медийната трансформация, конкретно – в региона на Стара Загора).

Емпиричните проучвания в четвърта глава (с. 98–152) засягат различни аспекти на темата. Представени са резултатите от две онлайн анкетни проучвания, направени през април 2021 г. и май 2024 г., анализ на 9 дълбочинни интервюта, проведени през 2024 г. и контент анализ на предаването „България в 60 минути“ по БНТ 1 за периода 1–28 февруари 2021.

Авторефератът отразява коректно в структурно отношение дисертационния труд. В съдържателен аспект би могло да се желае определено прецизиране, както и допълнителна редакция с цел отстраняване на редица слабости като накъсване на мисълта, често недостатъчно аргументирано и ясно представяне на изложението, липса на причинно-следствена връзка между отделни сегменти. Например, на с. 25 – не става ясно каква е връзката между честите прекъсвания на програмите на телевизиите за пресконференциите на Националния оперативен щаб по време на пандемията и „положителния елемент от всичко изброено“ за хората със слухови затруднения и достъпът до информация.

Дисертационният труд наместа изглежда недовършен, сякаш в насипен вид. Например, на три последователни страници (с. 70 – 72) изцяло отсъства авторов текст, съдържанието представлява низ от различни цитати, като всеки цитат (някои са от по едно изречение) заема отделен ред.

III. Приноси на дисертационното изследване

Практическият опит, който Благовест Илиев има като телевизионен журналист и продуцент, му позволява да анализира явления и процеси „отвътре“, през призмата на практика. Затова и честото смесване на свидетелския разказ за явления и събития, на разказа от първо лице, свързан с личния опит и работа в телевизията, с аналитичния поглед на изследователя, който наблюдава отстрани своя обект, са характерни за целия дисертационен труд. Подобна двойна оптика се наблюдава изключително силно в частите от дисертацията, които представят личния „експеримент“, обясняващ началото на предаването „(На)среща“ по телевизия „Стара Загора“, чийто продуцент е Благовест Илиев.

Като приноси определям частите от дисертационния труд, представящи регионалните телевизии в Стара Загора. Наблюденията в трета глава – описание на регионалните телевизии в Стара Загора (програмни схеми, аудитории и др.), биха могли да се използват при следващи проучвания за уплътняване на медийния пейзаж и по-пълно разбиране на регионалните медии в България като цяло.

Приносен характер имат и проведените емпирични изследвания. Проведените две анкетни проучвания – през 2021 и 2024 г., са опит за се уловят нагласите към потребление на регионално телевизионно съдържание. Анализът на резултатите от анкетното проучване, направено през 2024 г., и свързаните с него изводи, ясно открояват възможностите за

преодоляване на ниските нива на популярност на регионалните телевизии и перспективите им за развитие. Изредени са редица фактори, сред които: подобряване на качеството на съдържанието, повишаването на достъпността до регионалните телевизионни канали чрез различни платформи и оператори като предпоставка за увеличаване на тяхната популярност и аудитория, фокус върху местната култура и новини, интеграция на социалните мрежи, повишаване на ангажираността на местните общности чрез организиране на събития, подкрепа на местни инициативи и др. (с. 115–116).

Приносен характер имат и проведените 9 дълбочинни интервюта с работещи в регионални телевизии. Интервюирани са професионалисти в медийната сфера с дългогодишен опит. Направеният анализ позволява открояването на различните процеси в регионалните медии през последните години, както и очертаването на възможните пътища за преодоляване на негативните тенденции. Сред основните трансформиращи регионалните медии процеси в дълбочинните интервюта са посочени в исторически план демократичните промени от 1989 г. и появата на частните бизнес инициативи, централизацията на рекламния пазар и нарастващата конкуренция от страна на националните медии, зависимостите на регионалните телевизии от операторите и медийните договори като ограничаващ фактор за развитие и пречка пред независимостта, намаляване на разнообразието на съдържанието и др.

IV. Бележки и препоръки

Дисертационният труд според мен се нуждае от известно центриране около обекта на своето изследване – регионалните телевизии, доколкото в него се наблюдават непрекъснати „отскоци“ встрани и навлизането в друга посока и тема – за „регионалните новини/теми в медиите“. Недостатъчно добре мотивиран от тази гледна точка е представеният в дисертацията контент анализ на предаването „България в 60 минути“ по националната телевизия БНТ 1.

По същия начин от ясна обосновка се нуждае и включването и обособяването във втора глава на част 4. „Църквата в регионалните телевизионни програми“ (с.75–81). В дисертацията не е изяснено с какво и как темата за църквата в програмите на телевизиите (включително националните) допринася за (или е част от) медийната трансформация, както и с какво разглеждането ѝ допринася за разбирането на регионалните телевизии. Изцяло като отстъп от основната тема на дисертационния труд разглеждам част 4.4. „Църквата и дигиталната среда“ (с. 77–78), в която се представят комуникационните канали на Българската православна църква в интернет.

Първа и втора глава биха могли да се обединят, доколкото „регионализацията на телевизионните програми“ в рамките на паралелно протичащите процеси на глобализация (в първа глава, с. 15–48) е част от основния изследван проблем за регионалните телевизии (във втора глава, с. 49–80).

Считам, че включеното съдържание в първа глава, отнасящо се до телевизионната индустрия (подчаст 4) би могло значително да се съкрати, тъй като повтаря и преразказва азбучни факти, свързани с телевизионната програма, принципите на програмиране, структурната схема на средно голяма телевизионна станция, мястото и ролята на продуцента в телевизионната индустрия.

По същия начин във втора глава, в частта „Жанрови особености на новинарските емисии в регионалните телевизии“ са поместени учебнически обяснения, насочени към поведението

пред камера (с. 58-60), които биха могли да се редуцират съдържателно от дисертационния труд. Също с учебническа стойност е изреждането на видовете жанрове в телевизията и следващите ги обяснения колко е „нужна правилна редакторска намеса“, за да се създаде качествен текст, както и какви видове редактиране се прилагат (с. 63).

В текста на дисертационния труд се забелязват позовавания на данни, без коректно посочване на източник и с нарушени времеви ориентери на съотнасяне. Така например още на с. 8: „Заради неблагоприятните икономически условия спряха десетки регионални издания, повечето седмичници, като периодиката в провинцията излиза в намален обем – за миналата година имаме 106 заглавия със среден еднократен тираж 96 000 екземпляра“ – коя е „миналата година“, за която става въпрос в текста; чии са данните, които се цитират? На с. 35. изцяло липсват референции и цитатното позоваване на източник. Примерите за „един респондент твърди“, „мнозина приветстват“ не са изолиран случай в дисертационния труд. Една повнимателна редакционна работа с текста и завишено внимание при използването на различни източници биха отстранили подобни проблемни места.

Считам, че от известно прецизиране и редуциране се нуждаят отбелязаните от автора научни приноси на дисертационния труд. Така например, от дисертационния текст не става ясно какви „нови теоретични прозрения за трансформациите в медийния пейзаж“ той предлага на базата на „изследване на медийната конвергенция и нейните ефекти върху телевизионната индустрия“ (с. 50, Автореферат, приноси – т. 3). Краткият информативен преглед на регионалните медии в Германия (с. 20–23), Италия (с. 23–26) и Франция (с. 26–30), направен в първа глава като част от въведението в темата за регионалните медии в България, е далеч от задълбочено разбиране на „медийното управление и политиките в различните културни контексти“ (с. 50, Автореферат, приноси – т. 2). Считам, че приносите на дисертационния труд на Благовест Илиев се свеждат до конкретните части, свързани с регионалните телевизии в България и, конкретно, в регион Стара Загора, както и направените анкети и дълбочинни интервюта, които пряко кореспондират с темата на изследването.

Темата на дисертацията предполага, а и биха могли да се потърсят паралели и да се направи сравнителен анализ с други региони в България по отношение на регионалните телевизии, така че да се открие ясно спецификата на регион Стара Загора във връзка с развитието на медийната среда; да се направи опит да се обяснят наблюдаваните тенденции, различните предпоставки за развитие, спецификата на аудиториите и др.

V. Публикации и участия в научни форуми

По темата на дисертационния труд е приложен списък с 5 публикации, които са в съответствие и покриват минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

Изпълнени са изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5.

VI. Заключение

Като имам предвид отбелязваните приноси моменти в представения дисертационен труд „Регионалните телевизии в България – специфики на медийната трансформация“, изразявам своето положително отношение на **Благовест Ганчев Илиев да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика).**

17.08.2024 г.

Проф. д-р Илиана Павлова